

Ders : 230**Konu : RÂŞİD HALİFELER DÖNEMİ ve HZ. EBÛ BEKİR (R.A.) - 1**

RÂŞİD HALİFELER DÖNEMİ (632-661)

Peygamberimiz (s.a.v.) vefatından sonra otuz yılı geçmeyen döneme, İslam Tarihi'nde **"Hulefâ-i Râşidîn"** (Dört Halife) devri denir.

Hulefâ-i Râşidîn; dürüst, doğru yolda olan, rüşdüne ermiş, halifeler demektir. Bu halifeler sırasıyla; Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.), Hz. Osman (r.a.) ve Hz. Ali (r.a.)'dır.

Allah'ın kulları içerisinde seçtiği, razı olduğu, en doğru idare şeklini tatbik ettikleri ve Resûlullah (s.a.v.)'in yolundan yürüdükleri için bu süreye **"Hilafet-i Râşide"** (doğru halifelik) devri denilmiştir.

Bu dönem, Resûlullah (s.a.v.)'in başlattığı idare şeklinin ve devrinin bir tamamlayıcısı olmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.)'in Medine'ye hicret etmesiyle başlayan ve Hz. Ali'nin şehit edilmesiyle sona eren bu dönem, İslami yönetimin en güzel örneğidir.¹

1- HZ. EBÛ BEKİR (R.A.) (632-634)

A- SOYU

Hz. Ebû Bekir (r.a.) 573 yılında doğmuştur. Adı Abdullah, künyesi Ebû Bekir'dir. Lâkabı, **"Sıddık"** ve **"Atîk"**tir.² Babasının adı Osman, künyesi Ebû Kuhâfe'dir. Annesinin adı Selma Ümmü'l Hayr'dır.

Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın soyu, babası ve annesi tarafından Peygamber (s.a.v.) ile birleşir.

Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın babası Ebû Kuhâfe, Mekke Fethinden sonra Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın delaletiyle müslüman olmuş ve Hz. Ebû Bekir (r.a.)'tan sonra 92 yaşında vefat etmiştir.

Hz. Ebû Bekir (r.a.), Kureys'tendir. Cahiliyye devrinde ismi **"Abdü'l-Kâbe"** idi. İslam'ı kabul edince Resûlullah (s.a.v.) ona Abdullah adını vermiştir.

İlk Müslümanlardan olduğu ve Miraç olayında Müşriklerin inkârına karşılık hiç tereddüt etmeden Resûlullah (s.a.v.)'i tasdik ettiği için Sıddık namına hak kazanmıştır. Cehennem azabından kurtulacağı Resûlullah (s.a.v.) tarafından kendisine müjdelendiği için de kendisine **"Atîk"** lâkabı verilmiştir.³

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"İnsanlardan, arkadaşlığında ve malında bana en cömert davranan şüphesiz Ebû Bekir'dir. Dost edinmiş olsaydım Ebû Bekir'i dost edinirdim. Fakat İslam kardeşliği(miz) vardır..."⁴

¹ Hz. Âdem'den Bugüne İslam Tarihi, Mahmud Şakir, Terc. Ferit Aydın, C.2, sh.171

² Tirmîzi, Menâkıb, 31

³ Hz. Ebû Bekir Sıddık, Ramazanoğlu Mahmud Sâmî, Sh.11-12

⁴ Tirmîzi, Menâkıb, 32

B- İSLAM'ı KABULÜ VE FEDAKÂRLIĞI:

Hız. Ebû Bekir (r.a.) 38 yaşında müslüman olmuştur. İlk Müslümanlardandır. Temiz bir hayat yaşayan, iffetli, faziletten ayrılmayan, devamlı iyilik yapan, müslüman olmadan önce de doğru sözlülüğü ve dürüstlüğü ile tanınan bir tüccar idi.

Cahiliyet devrinin kötülüklerinden uzak kalmış, içki içmemiş, şeref ve haysiyet kırıcı hallerden çekinmiş ve temiz bir hayat geçirmiştir. Kendisine:

-“Cahiliyet zamanında içki içmedin mi?” denilince o:

-“Hâşâ!..Ben nâmusunu koruyan, insanlık şerefini tanıyan bir kişiyim. İçki içen bunları koruyamaz.” demiştir.

Hız. Ebû Bekir (r.a.), cahiliyet zamanında putperestlikten nefret eder, hakikati araştırırdı. Gençliğinde ticaret için gittiği Şam'da⁵ bir rüya görmüş ve rüyasını Rahip Bahira'ya anlatmıştı.

Bahira ona:

-Sen nereden geldin? diye sorunca Hız. Ebû Bekir (r.a.):

-Mekke'den, der. Bahira:

-Mekke'nin hangi kabilesinden? diye sorunca Hız. Ebû Bekir (r.a.):

-Kureyş kabilesinden, cevabını verir. Bahira:

-Eğer rüyan doğru ise senin kavminden bir peygamber gelecek ve sen o peygamberin hayatında yardımcısı, vefatında halifesi olacaksın, der.

Hız. Ebû Bekir (r.a.), Hız. Muhammed (s.a.v.) peygamber olarak gönderilinceye kadar bu rüyayı gizledi. Hız. Muhammed (s.a.v.)'e peygamberlik verilince Hız. Ebû Bekir (r.a.), onun yanına giderek:

-Peygamberlik iddiasında delilin nedir diye sordu. Resûlullah (s.a.v.):

-Şam'da gördüğün rüyadır, buyurdu.

Bunun üzerine Hız. Ebû Bekir (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'in boynuna sarılarak müslüman olmak istediğini söyledi ve Kelime-i Şehâdet getirerek ilk Müslümanlardan oldu.⁶

Hız. Ebû Bekir (r.a.), İslam'ı kabul ettikten sonra Resûlullah (s.a.v.)'in yanından ayrılmadı. Hazarda ve seferde onun yanında bulundu, malıyla, canıyla ve bütün gücüyle ona yardım etti. İslam davası uğruna büyük fedakârlıklarda bulundu, işkence ve eziyetlere katlandı.

C- CÖMERTLİĞİ:

Hız. Ebû Bekir (r.a.) Müslüman olduktan sonra müşrikler baskı yaptılar, ama o her türlü baskı karşısında yılmadı, malını Allah (c.c.) yolunda harcadı. Müslüman olduğu için haksızlığa ve zulme uğrayan insanlara yardım etti.

Hız. Ebû Bekir (r.a.), hayatı boyunca malıyla ve canıyla İslâm'a çok büyük hizmetlerde bulundu. Mekke'de bir çok köleyi, Kureyş'in zulmünden kurtarmak için satın alarak hürriyetine kavuşturdu. Bilâl-i Habeşî (r.a.) da Hız. Ebû Bekir (r.a.)'ın satın alıp serbest bıraktığı kölelerdendir.⁷

⁵ Başka bir rivayette de Yemen'e gittiği, olayın burada yaşandığı ve bir ihtiyara rüyasını anlattığı bildirilmektedir. (Bak.İslam Tarihi, Asım Köksal, C.12, sh.156-158)

⁶ a.g.e. Ramazanoğlu Mahmud Sâmî, Sh. 12-14,

⁷ a.g.e.Ramazanoğlu Mahmud Sâmî, Sh.21

Bilâl-i Habeşî (r.a.) efendisi onun boynuna ip takıp sokaklarda dolaştırıyor, vücudunun üzerine kızgın taşlar yığarak Allah'ı inkar etmeyi emrediyordu. O da her defasında **"Ehad, Ehad..."** "Allah bir, Allah bir" diyerek imandaki kararlılığını gösteriyordu. Hz. Ebû Bekir (r.a.) bunu görüp, Hz. Bilâl'i efendisinden satın aldı. Onu hürriyetine kavuşturdu.

Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın babası Ebû Kuhâfe, bu sebeple onu kınadı ve şöyle dedi:

"Ey oğlum! Hep zayıf köleleri hürriyetine kavuşturduğunu görüyorum. Bari seni koruyabilecek güçlü erkekleri hürriyetine kavuşturursan olmaz mı?"

Hz. Ebû Bekir (r.a.) ona şöyle cevap verdi:

"Ey babacığım! Şüphesiz ki ben yaptıklarım ile ancak Allah'ın rızasını murad ediyorum."⁸

Enes (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre, Ebû Kuhâfe Müslüman olup Resûlullah (s.a.v.)'e biat etmek için elini uzattığı zaman Hz. Ebû Bekir (r.a.) ağladı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

- "Ey Ebû Bekir niçin ağlıyorsun?" diye sordu. Hz. Ebû Bekir (r.a.):

- "Ya Resûlallah! Eğer bu el şimdi amcan Ebû Tâlib'in eli olup da, senin gözün amcanın Müslümanlığı ile aydın olsaydı ben daha çok sevinirdim." dedi.⁹

Medine'de ise, bütün malını İslâm davası için verdi. Peygamberimiz'in hep yanında bulundu.

Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret ederken arkadaşı yine Hz. Ebû Bekir idi. Bedir Gazası'nda, Uhud Gazası'nda, ve diğer gazalarda malıyla ve canıyla yine o vardı.

Tebük Savaşı'nda, Müslümanların orduya yardım etmeleri istenince, malının hepsini bağışlamış ve Allah Resûlü'nün:

- Çoluk çocuğuna ne bıraktın? Sorusuna:

- "Allah ve resûlünü bıraktım." diye cevap vermişti.

Hz. Ömer (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

"Resûlullah (s.a.v.), bize mali yardımda bulunmamızı emretmiş ve Resûl-i Ekrem'in bu emri varlıklı olduğum bir zamana denk gelmişti. Ben de, "Ebû Bekir'i bir gün geçebilirim işte bugün geçerim" dedim ve malımın yarısını getirdim. Resûlullah (s.a.v.), "Ailene ne bıraktın?" diye sordu. "O (getirdiğim) kadar!" dedim. Sonra Ebû Bekir elindekinin hepsini getirdi.

Resûlullah (s.a.v.), "Ey Ebû Bekir! Ailene ne bıraktın?" Ebû Bekir, "onlara Allah ve Resûlünü bıraktım." Diye cevap verdi. Bunun üzerine ben, "hiçbir şeyde (fazilette) onu asla geçemem, dedim."¹⁰

Resûlullah (s.a.v.), şöyle buyurmuştur.

*"Yaptıklarına karşılık mükâfatını vermediğimiz hiç kimse yoktur. Ancak Ebû Bekir bundan müstesnâdır. Bizim yanımızda onun öyle bir cömertliği vardır ki, bunun karşılığını ancak Kıyamet Günü'nde Allah verir."*¹¹

⁸ Siret-i İbn-i Hişam, C.1, sh.431

⁹ Hayatü's-Sahabe, M. Yusuf Kandehlevi, Terc. Ahmet Meylânî, C.2, sh.484

¹⁰ Tirmîzi, Menâkıb, 41

¹¹ Müslim, Fezailü's-Sahâbe 2

D- HİCRET ESNASINDA RESÛLULLAH (S.A.V.)'E ARKADAŞ OLMASI:

Hz. Ebû Bekir (r.a.), hicret esnasında Resûlullah (s.a.v.)'e yol arkadaşı oldu. Hakkında ayetler nazil olan bu mübârek insan aynı zamanda Peygamberimiz (s.a.v.)'in kayınpederi olma şerefini de kazanmıştı. Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِي اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْعَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ*

“Eğer siz ona (Resûlullah’a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); ona Allah yardım etmiştir: Hani, kâfirler onu, iki kişiden biri olarak (Ebû Bekir ile birlikte Mekke’den) çıkar-mışlardı; hani onlar mağaradaydı; o, arkadaşına. Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah ona (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi, onu sizin görme-diğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı. Allah’ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.”¹²

Hicret esnasında Resûlullah (s.a.v.), Hz. Ebû Bekir (r.a.) ile Sevr Mağarası’nda saklanmıştı. Müşrikler mağara önüne geldikleri zaman Hz. Ebû Bekir (r.a.) üzülerek:

-“Ya Resûlallah! Beni öldürseler de gam yemem, ben bir kişiyim. Ama Allah göstermesin sana bir zarar eriştirecek olurlarsa bütün ümmetin helakine sebep olur.” deyince Resûlullah (s.a.v.):

-“Mahzun olma! Allah bizimle beraberdir.” buyurdu. Ayet bunu haber vermektedir.

Abdullah ibni Ömer (r.a.)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (s.a.v.) Hz. Ebû Bekir (r.a.)’a şöyle buyurmuştur:

“Havuz başında arkadaşım ve mağarada arkadaşım sensin.”¹³

E- FAZİLETİ VE TAKVASI:

Hz. Ebû Bekir (r.a.), bir gün ağacın dalına konan bir serçe kuşunu görerek:

“Ne mutlu sana! Vallahi isterdim ki, ben de senin gibi ağaç dallarına konan, hiç hesabı ve azabı olmayan, ağaç meyvalarını yiyen ve uçup giden bir kuş olsaydım. Vallahi isterdim ki, herhangi yolun kenarında bir ağaç olsaydım da, yanımdan geçen develer beni ağızlarına alıp çiğneyip yutaydılar...Yeterki beşer olmayaydım.” dedi.¹⁴

Muaviye b. Kurreden rivayet edildiğine göre, Hz. Ebû Bekir (r.a.), dua ederken şöyle diyordu:

“Allah’ım! Ömrümün en hayırlısı, ömrümün sonu, amelimin en hayırlısı, amelimin sonları ve günlerimin en hayırlısı, Huzuruna çıkacağım gün olsun.”¹⁵

¹² Tevbe, 9/40

¹³ Tirmîzi, Menâkıb, 37

¹⁴ a.g.e. Yusuf Kandehlevi, C.2, sh.211-212

¹⁵ a.g.e. M. Yusuf Kandehlevi, C.4, sh.105

Hz. Ebû Bekir (r.a.), hem kendi koyunlarını hem de mahallenin koyunlarını sağardı. Halife olunca mahallenin kızlarından biri:

-“Eyvah, bundan sonra koyunlarımızı bize kim sağacak?” diye üzüntüsünü bildirince, Hz. Ebû Bekir (r.a.):

-“Üzülme kızım, koyunlarınızı yine ben sağacağım. Hayatıma yemin ederim ki, halife oluşum benim herhangi bir huyumu bana terkettirmeyecektir.” diyerek yine eskisi gibi mahalle koyunlarını sağmaya devam etti.¹⁶

Enes (r.a.)’dan rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle dua etmiştir:

“Allah’ım! Ebû Bekir’i cennette benimle beraber ve benim derecemde kıl!”¹⁷

Alınacak Dersler:

1. Mü’min, imanında sâdık, amelinde sâlih, ahlâkında kâmil olmalıdır.
2. Allah yolunda mal harcamak, takva sahibi olmanın alâmetidir.
3. Cömertlik, imanın gereğidir.
4. İdareci, sorumluluk sahibi olan ve topluma hizmet için koşturan kimsedir.

Not: Bu hafta:

1. Tevbe Suresi, 40. Ayetin tefsirini okuyalım.
2. Hz. Ebû Bekir (r.a.) niçin ashabın en faziletlisidir?
3. Bu dersi bir grup arkadaşımızla da işleyelim.

¹⁶ a.g.e. M. Yusuf Kandehlevi, C.3, sh.165

¹⁷ a.g.e. M. Yusuf Kandehlevi, C.4, sh.176